

Lasten ja nuorten kuulemisen toteuttaminen

Lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen
vahvistaminen ministeriöiden toiminnassa / Osa 3

ELINA STENVALL, JOHANNA VIRTANEN JA SANNA KARLSSON

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

EUROOPAN UNIONI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

SOS
LAPSIKYLÄ

Lasten ja nuorten kanssa työskennellessä pohdittavia periaatteita

- ❖ Lapsille ja nuorille tulee tarjota mahdollisuuksia ja tilaa kertoa näkemyksensä mutta he itse päättävät, mihin osallistuvat – **osallistumista ei voi pakottaa**
- ❖ Kuulemisen aikataulu ja sisällöt tulee luoda **lasten ja nuorten ikä ja kyvyt huomioiden**
 - Hyväksi havaittu runko on ollut: esittely 15-20 min, keskustelu 20 min, tauko 5 min ja yhteenveto 10 min
- ❖ Lasten ja nuorten tuottama **tieto on yhtä arvokasta** kuin muualta saatu tieto. Lapsille ja nuorille tulee selittää kuulemisen prosessi ja se, miten monien tahojen kuulemisista lopullinen näkökulma muodostetaan.
- ❖ **Kertaluonteisista kuulemisista ei ole tarpeen maksaa** lapsille tai nuorille **palkkioita tai muuta korvausta**. Jos samoja lapsia ja nuoria konsultoidaan prosessin aikana useaan otteeseen tai he osallistuvat esim. työryhmätyöskentelyyn, on syytä pohtia sopivaa korvausta (asiantuntijapalkkio).

Lasten ja nuorten tavoittaminen

- ❖ SOS-Lapsikylän toteuttamien työpajojen osallistujien mielestä parhaita tapoja tavoittaa lapsia ja nuoria ovat **koulu ja sosiaalinen media**
 - Sosiaalinen media on ainoa kanava, josta lapset ja nuoret voi **tavoittaa suoraan** ilman aikuisia
 - Koulun avulla tavoitetaan **monenlaisia** lapsia ja nuoria sekä **kokonaisia ikäluokkia**
 - Näiden kanavien kautta voi sekä tavoitella lapsia ja nuoria suoraan **että jakaa heille tietoa** siitä, missä ja miten osallistuminen on mahdollista
- ❖ Lapsia ja nuoria voi tavoittaa myös esimerkiksi **olemassa olevien ryhmien, verkostojen ja järjestöjen** avulla
 - Tällaisia ovat esimerkiksi lasten ja nuorten omat verkostot ja ryhmät (esim. nuorisovaltuustot), lasten ja nuorten kanssa työskentelevät järjestöt tai kokemusasiantuntijat
 - Myös erilaiset tutkimusverkostot tavoittavat lapsia ja nuoria

Esimerkkejä digitaalisista alustoista ja some-kanavista

Digitaaliset alustat

- ❖ **Discord** -keskustelualusta, jolle voi luoda ryhmiä, joissa keskustelua käydään. Esimerkiksi Pesäpuun ryhmä, Setan Loiste-verkkonuorisotalo, SekasinGaming
- ❖ **TikTok**, esimerkiksi järjestöillä kanavia, joiden avulla voi viestiä
- ❖ **Instagram**, esimerkiksi järjestöillä tilejä, joiden kautta voi viestiä
- ❖ **Jodel**, keskustelufoorumi, jossa voi järjestää virtuaalisia tapahtumia tietystä teemasta

Chatit

- ❖ **Apuu-chat 7-15-vuotiaille**, keskustelujen perään on mahdollista linkittää kyselyjä tms.
- ❖ **Sekasin-chat** yli 12-vuotiaille, mahdollisuus linkittää kyselyjä
- ❖ **Mannerheimin lastensuojeluliiton** nettisivut ja kanavat, kuten Nuorten puhelin ja chat

Taustamateriaalien luominen

- ❖ Lasten ja nuorten kuulemisen toteuttaminen vaatii **selkeän ja ymmärrettävän** taustamateriaalin luomista
- ❖ Taustamateriaali kertoo **mistä on kyse, millaista tietoa** tavoitellaan, **mihin kokonaisuuteen** kuuleminen liittyy ja miten kerättyjä näkökulmia **hyödynnetään**
- ❖ Puhuttu ja kirjoitettu kieli on syytä pitää mahdollisimman **yksinkertaisena ja selkeänä**. Silloin se palvelee paitsi erityisryhmiä myös kaikkia lapsia ja nuoria
- ❖ Yhdistämällä kuvia ja tekstiä saadaan usein luotua lapsia ja nuoria **innostava materiaali**, jonka myötä heidän on mahdollista ottaa kantaa käsiteltävään asiaan
- ❖ Taustamateriaali voi olla esimerkiksi **lyhyt diaesitys**, jossa kerrotaan tausta ja esitetään kysymykset, joista keskustelua halutaan käydä
- ❖ Taustamateriaali soveltuu sekä työpajoihin, digitaalisille alustoille että keskusteluihin

Ehdotus työpajarungoksi

ALOITUS: Kerrotaan syy, miksi kuuleminen järjestetään ja esitellään lyhyesti käsiteltävä aihe (15-20 min)

- ⑩ Asioita voi harvoin kysyä suoraan – sen sijaan **teema tulee pilkkoa osiin**. Esimerkiksi demokratia-teemaa voi lähestyä kysymällä, **kuka on presidentti tai pääministeri** ja tietävätkö osallistujat, **kuka on päättänyt** heidän olevan presidentti tai pääministeri?
- ⑩ Alustuksen jälkeen voi miettiä jokin **helpon kysymyksen johdatteluksi** aiheeseen esimerkiksi *Mitä tulee mieleen sanasta xxxx?*

KESKUSTELU: Osallistujat johdatellaan varsinaisiin kysymyksiin ja aloitetaan keskustelu (20 min. + tauko 5 min.)

- ⑩ Lapsille ja nuorille esitetään **kysymyksiä**, joihin heidän toivotaan ottavan kantaa
- ⑩ Tämän jälkeen lasten ja nuorten kanssa **keskustellaan kysymyksistä**
- ⑩ **Vastaukset kerätään** (esim. sähköisille alustoille kuten Mentimeter, Jamboard tai Flinga). Näihin voi myös laatia kysymykset suoraan ja keskustelun voi koota niiden pohjalta.

LOPETUS: Lopuksi kootaan yhteen työpajan tulokset ja kerätään palaute (10 min.)

- ⑩ Keskustelun jälkeen tehdään **yhteenveto ja kootaan esitetyt näkökulmat**. Samalla voidaan varmistaa, että koonti **vastaa osallistujien näkemystä**
- ⑩ Lopuksi on tärkeää kertoa, **mistä asian edistymisestä saa jatkossa tietoa** esim. nettisivun osoite, johon tiedot aikanaan tulevat

Erätauko-keskustelu yhtenä tapana kuulla lapsia ja nuoria

Mikä?

Erätauko-keskustelussa jokaisella keskustelijalla on tilaa osallistua keskusteluun

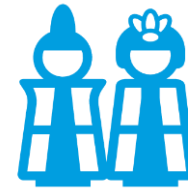
Mahdollisuus kutsua yhteen keskustelijoita yhteiskunnan eri alueilta

Kenelle?

Havaittu hyväksi tavaksi tuoda yhteen aikuisia ja nuoria keskustelemaan yhteisestä teemasta

Sopii parhaiten 6-25 keskustelijalle, jotka jaetaan ryhmiin. Jokaisella keskusteluryhmällä on oma ohjaaja

Säännöt

Ohjaaja huolehtii keskustelun tasavertaisuudesta ja rakentavasta ilmapiiristä.

Tueksi on luotu *Rakentavan keskustelun pelisäännöt*

[Lisätietoja](#)

Kyselyn avulla mahdollisuus kuulla laajoja joukkoja

Miksi?

- ❖ Perustellaan syy, miksi kysely toteutetaan
- ❖ Kerrotaan, mihin tarkoitukseen kyselyn vastauksia käytetään
- ❖ Toteutustavassa huomioidaan lapset ja nuoret
 - Väittämäkysymykset ovat toimivia kuten myös monivalinnat (esim. nimeä kolme tärkeintä)
 - Avovastauksia vähän tai ei ollenkaan
 - Kuvat ovat yksi mahdollisuus kysyä

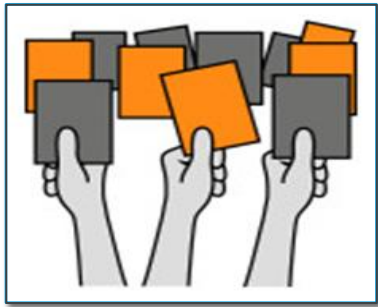
Miten?

- ❖ Aluksi kyselylle luodaan mahdollisimman lyhyt ja selkeä saatekirje, ja valitaan käytettävä pohja
- ❖ Laaditaan kysymykset
- ❖ Testataan kyselyn tekninen toimivuus. Testaukseen mukaan lapset ja nuoret.
- ❖ Valitaan tapa, jolla kysely jaetaan, päätetään kauan on vastausaikaa ja missä kyselyä jaetaan
- ❖ Julkaistaan kysely

Kyselyn jälkeen

- ❖ Kerätään ja analysoidaan tulokset
- ❖ Kerrotaan tuloksista tarvittaville tahoille

- ❖ Demokratia, hakusana demokratia
- ❖ Hakusana "demokratia" tuottaa monenlaisia kuvia, jotka kytkeytyvät demokratiaan

- ❖ Päätös, hakusana demokratia
- ❖ Kuva voi auttaa kertomaan päätöksenteosta ja sen merkityksestä demokratiassa

- ❖ Yhteiskunta, hakusana demokratia
- ❖ Sama hakusana antaa myös mielipiteisiin, tasa-arvoon, äänestykseen ja ihmisoikeuksiin liittyviä kuvia

Kuvia, joita voi käyttää materiaalin kuvittamiseen löytyy esimerkiksi [Papunetistä](#).
Kuvien käytössä kannattaa muistaa, että kuvat ovat
hyvin **kulttuurisidonnaisia ja monitulkintaisia**.

Palautteen antaminen ja tiedon palauttaminen osallistuneille

- ❖ **Vastuulliseen kuulemiseen** kuuluu tiedon palauttaminen osallistujille
 - Esimerkiksi Lapsen oikeuksien komitea [on yleiskommentissaan numero 12](#) linjannut, että lapsille on kerrottava, **miten heidän näkemyksiään on tulkittu ja käytetty**
- ❖ Tiedon palauttaminen osallistuneille onnistuu jakamalla heille tietoa siitä, **mistä asiaa voi seurata** ja mihin tieto lopputuloksesta aikanaan viedään
 - On etu, jos lapsille ja nuorille voi jo kuulemistilaisuudessa kertoa, **miten prosessi etenee ja mistä tietoa aikanaan löytyy**
 - Työpajoihin osallistuneet lapset ja nuoret pitivät palautteen antona jo sitä, että heillä oli työpajan jälkeen ymmärrys siitä, **mitä tilaisuudesta viedään eteenpäin ja miten**
- ❖ Lapset ja nuoret ovat työpajoissa tuoneet myös esille, että tiedottamista voisi olla enemmän myös **sosiaalisessa mediassa** sekä esimerkiksi **koulun tiedotuskanavissa** (etenkin, jos koulu on ollut mukana tiedon keräämisessä)

Hyvä kuuleminen lasten ja nuorten näkökulmasta

Lasten ja nuorten työpajoissa esiin tuomien näkemysten mukaan **hyvä kuuleminen** rakentuu seuraavista elementeistä:

- ❖ Ymmärrettävä kieli
- ❖ Lapsen kohtaamisen osaava vetäjä
- ❖ Turvallinen ja eettinen tapa toimia
- ❖ Tilaisuuden pituus ja tauot ovat lapsille ja nuorille tärkeitä
- ❖ Tarjoilut tai mahdollinen palkkio, jos sille on perusteet

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

SOS LAPSIKYLÄ

Tämä aineisto on tuotettu osana Euroopan neuvoston koordinoimaa ja yhteisrahoittamaa CP4Europe-projektia, joka on saanut rahoitusta Euroopan unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta (2014–2020). Aineistossa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien omia, eivätkä ne välttämättä vastaa Euroopan neuvoston, EU:n tai oikeusministeriön kantoja.